

Bemærkninger til forslaget

Baggrunden for forslaget er en konkret sag fra 1999, jf. artikel i Fagbladet SiD den 17. maj 2002. Arbejdsmiljørådet bevilgede ca. 500.000 kr. til medfinansiering af Arbejdsmiljøinstituttets (AMI) forskningsprojekt, der havde til formål nærmere at karakterisere kilderne til manganpåvirkninger på støberier. En central del af projektet omhandlede målinger på støberivirksomheder. Projektet blev imidlertid aldrig færdiggjort, fordi virksomhederne og Danske Støberiers BrancheForening (DSBF) ikke ville medvirke.

Denne blokering af AMI's forskningsprojekt kunne og kan lade sig gøre, da der ikke er hjemmel i lov om arbejdsmiljø, jf. bekendtgørelse af lov om arbejdsmiljø, LBK nr. 784 af 11. oktober 1999, til at påbyde virksomheder eller brancher at deltage i forskningsprojekter. Lovens § 21 omhandler alene spørgsmålet om, at Arbejdstilsynet kan påbyde virksomheder at foretage konkrete undersøgelser af arbejdsmiljøforholdene på virksomheden.

Igen i oktober 2002 afviste brancheforeningen at medvirke til en ny undersøgelse, der skulle kortlægge støberiarbejdes risiko for at få manganforgiftning. Det skete med begrundelsen: »Mangan er trods alt et problem for en lille gruppe mennesker, og mangan hører til fortidens synder.«, jf. artikel i Fagbladet SiD den 6. oktober 2002. Afvisningen skete på trods af henstillinger fra beskæftigelsesministeren, Arbejdstilsynet og SiD.

Som et led i indsatsen for et sundt og sikkert arbejdsmiljø er det afgørende, at arbejdsmiljøforskningen kan foregå frit og uhindret af enkelte branchers eller virksomheders særlige interesser.

Det er vigtigt at understrege, at den fri adgang til arbejdsmiljøforskning ikke indebærer et indgreb i den personlige integritet. Altså indebærer det ikke en tvang over for de ansatte på virksomhederne til at lægge krop til helbredsundersøgelser og lign., ud over hvad der følger af gældende regler og aftaler.

Som mangansagen illustrerer det, har forskningen et dobbeltsidigt formål. Dels det forebyggende arbejdsmiljøarbejde, og dels hensynet til at opnå tilstrækkelig medicinsk og teknisk viden til at kunne

fastslå sammenhængen mellem arbejdsmiljøet og eventuelle skadelige påvirkninger af mangan med henblik på anerkendelse af manganskader som erstatningsgivende arbejdsskader.

Sammenhængen mellem forskning og det forebyggende arbejde belyses bedst på baggrund af forholdene på Det Danske Stålvalseværk i Frederiksværk. Efter at såvel Arbejdstilsynet som virksomhedens ledelse og medarbejderrepræsentanter i årtier havde overset de mulige skadelige påvirkninger af arbejdet med mangan, blev der i 1996 igangsat en undersøgelse af de ansatte i samarbejde med Arbejdsmedicinsk Klinik i Hillerød, jf. rapport udarbejdet af Arbejdsmedicinsk Klinik i Hillerød: »Tværsnitsundersøgelse af manganudsatte arbejdere på Det Danske Stålvalseværk«, 1996. Denne undersøgelse blev den direkte baggrund for, at manganpåvirkningerne og de følgende medicinske skader kunne påvises. Efterfølgende blev der iværksat en række foranstaltninger på Stålvalseværket med det formål at forebygge manganskader blandt de ansatte.

Hvad angår sammenhængen mellem forskning og den medicinske dokumentation, der skal danne baggrund for anerkendelse af eventuelle arbejdsskader, er mangansagen også illustrativ. I undersøgelsen »Manganudsættelse på 3 jernstøberier på Fyn« fra 1997 konkluderede forskerne blandt andet, at støberiarbejderne var manganbelastede, og at denne belastning kunne måles i blodet i form af forhøjede blodmanganværdier (Undersøgelsen var vedlagt beskæftigelsesministerens besvarelse af § 20-spørgsmål nr. S 1886 fra 23. april 2002).

Men som seniorforsker ved AMI Jesper Kristiansen påpegede i forlængelse af undersøgelsen, er der endnu ikke en veldokumenteret sammenhæng mellem mangan i blodet og helbredsrisiko, og videre sagde han: »Der er ikke tvivl om, at manganen kommer fra arbejdsmiljøet. Derimod ligger det ikke klart, hvor kilderne til mangan er, og hvordan man optager det i krop og hjerne, hvor det gør skade.«, jf. artikel i Fagbladet SiD den 10. september 2002.